

NORGES BONDELAG

Miljøverndepartementet
 Avdeling for kulturminneforvaltning
 Postboks 8013 Dep
 0030 OSLO

Vår saksbehandler
 Tove Staum
 Tlf. 22 05 45 42

Vår dato
 2006-10-23
 Deres dato

Vår referanse 1999/00225/038
 Arkiv: 077-D22
 Deres referanse

Høringsuttalelse - Rundskriv om Dekning av utgifter til arkeologiske undersøkelser ved mindre, private tiltak.

Viser til høring på nytt rundskriv fra Miljøverndepartementet om dekning av utgifter til arkeologiske undersøkelser ved mindre, private tiltak.

Rundskrivet er en oppfølging av St. meld. nr. 16 (2004 – 2005) ”*Leve med kulturminner,*” hvor det ble varslet at staten i større grad skal dekke utgiftene til arkeologiske utgifter i forbindelse med gjennomføring av mindre private tiltak.

Bakgrunnen for dette er den urimelighet som ligger i at tiltakshavere av mindre private tiltak skal belastes med kostnadene ved arkeologiske utgravninger. Landbruket er en viktig aktør i forvaltningen av kulturarven. Gjennom aktiv jordbruksdrift kommer bønder ofte i berøring med kulturminner, enten gjennom for eksempel pløying eller ved etablering av nye driftsbygninger.

Bruk av prinsippet om at forurenseren skal betale

Kulturminneloven legger ”user pay-prinsippet” til grunn for dagens kulturminneforvaltning. Det vil si at den som forbruker et miljøgode eller skaper et miljøproblem, må kompensere for dette.

I praksis innebærer prinsippet at offentlige og større private tiltakshavere må bære utgiftene til registrering og utgravning av arkeologiske kulturminner. I de tilfeller hvor undersøkelser ved arkeologiske undersøkelser blir urimelig tyngende for tiltakshaver skal staten dekke helt eller delvis kostnadene.

Det legges i dag ned mellom 3000 - 4000 gårdsbruk årlig på grunn av manglende lønnsomhet. Dette gir betydelige konsekvenser for kulturlandskapet og for sikring av kulturarven.

Norges Bondelag

Postadresse:	Besøksadresse:	Telefon:	Telefaks:	E-postadresse	Internet:
PB 9354 Grønland 0135 Oslo	Schweigaards gt. 34c Oslo	22 05 45 00	22 17 36 68	bondelaget@bondelaget.no	www.bondelaget.no
Norges Bondelag	Org.nr.: 939678670	Bankkonto:	8101.05.12891		
Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto:	8101.05.91392		

Vår dato
2006-10-23

Vår referanse
1999/00225/038

For å opprettholde jordbruksdriften og sikre bedre lønnsomhet i produksjonen, samt tilfredstille nye krav til hold av dyr osv., velger flere bønder å investere i nye driftsbygninger på egen gård eller i samdrift. Nye bygninger krever store investeringer. Forholdet mellom investeringer og inntekter av produksjon er for mange ofte svært marginal. Merknader i form av f.eks arkeologiske undersøkelser og utgravninger kan være avgjørende for at investeringene ikke blir lønnsom og at nye driftsbygninger ikke blir realisert.

Eksempel:

Høsten 2004 tok 5 mjølkebønder i Eidsvoll kommune initiativ til å etablere en samdrift basert på økologisk melkeproduksjon. Bakgrunnen var at brukerne hadde nedslitte driftsbygninger og at det ville komme strengere krav til hold av dyr i form av madrasser til kuene og bygningstekniske forhold med tanke på smittebegrensninger osv.

Bygging av nytt samdriftsjøs ville berøre et kokegropfelt fra jernalderen som er automatisk fredet etter Kulturminneloven, og krevde derfor dispensasjon fra loven. Tiltakshaver ble pålagt kostnader til arkeologiske undersøkelser på ca. kroner 60 000. I tillegg ble det gjort vedtak fra kulturminnemyndighetene om utgravninger før tiltaket kunne settes i verk. Kostnadene til utgravningen ble beregnet til ca. kroner 500 000 og som tiltakshaver må betale. For tiltakshaver ble dette vurdert som for store tilleggskostnader til at prosjektet ville bli realisert. I denne konkrete saken ble det funnet alternativ tomt hvor utgravninger ikke ble vurdert som nødvendig. I mange tilfeller vil alternativ plassering langt fra gårdsmiljøet ikke være mulig, samt at nye driftsbygninger bør legges til det eksisterende gårdmiljøet.

Norges Bondelag mener derfor at "user pay-prinsippet" ikke kan anvendes direkte på tiltak innenfor jordbruket og at staten må ta kostnadene ved arkeologiske undersøkelser og utgravninger. Norges Bondelag krever at alle tiltak innenfor tradisjonelt jordbruk skal inngå som mindre private tiltak og at kostnadene til arkeologiske undersøkelser dekkes av staten.

Norges Bondelag har følgende kommentarer til rundskrivet:

Mindre private tiltak

Bygninger i landbruket

Norges Bondelag mener at bygninger i tradisjonelt jordbruk må inngå under tiltak som det kan søkes om dekning av kostnader i forbindelse med arkeologiske undersøkelser og utgravninger. Det må derfor i listen over mindre private tiltak i rundskrivet klart framgå at bygninger i landbruket er inkludert.

Nydyrkning

Når det gjelder nydyrkningstiltak skal gjeldene rundskriv T-2/99 "Undersøkelsesplikt og kostnadsdekning ved nydyrkningstiltak" fortsatt gjelde. Det vil si at nydyrkningstiltak som er mindre enn 15 dekar over en periode på 5 år vil få dekket kostnadene i forbindelse med arkeologiske undersøkelser.

Vår dato
2006-10-23

Vår referanse
1999/00225/038

Landbrukspolitikken stiller stadig strengere krav til inntjening med bedre driftsmetoder og økt produksjonsareal. Mye har skjedd innen landbruket siden rundskriv T-2/99 ble etablert. Det er viktig i forbindelse med utforming av dette rundskrivet at de endringer som skjer i landbruket blir lagt til grunn ved vurdering av hvilke tiltak som skal anses som mindre og hvilke som skal anses som større.

Norges Bondelag ber derfor om at grensen for når et nydyrkningstiltak skal anses som mindre tiltak, må heves fra 15 til 30 dekar.

Pløying

Når det gjelder pløying utgjør dette et betydelig potensial for arkeologiske funn som ikke er nevnt i rundskrivet.

I følge Riksantikvaren vil arkeologiske undersøkelser og utgravninger ikke bli belastet bonden eller grunneier. Mangelfull informasjon om hva som er praksis i slike saker medfører at mange bønder unnlater å melde i fra om slike funn fordi man frykter de økonomiske konsekvensene og faren for en eventuell båndlegging av jorda.

Et viktig mål med veilederen er at flere arkeologiske funn vil bli avdekket og meldt inn til myndighetene.

Norges Bondelag ber om at temaet pløying og funn av kulturminner omtales i rundskrivet, og at det klart framgår hva som er praksisen i slike saker. Norges Bondelag mener at dette vil bidra til at flere melder i fra om slike funn.

Med hilsen

Per Harald Agerup

Cesilie Aurbakken

Kopi: Landbruks- og matdepartementet